

HRANT GÜZELYAN

Kamp Armen'e Giden Yol

Artakalanların Hikâyesi

HDV
YAYINLARI

HRANT DİNK VAKFI

Hrant Dink'in, 19 Ocak 2007'de, gazetesi Agos'un önünde öldürülmesinden sonra, benzer acıların yeniden yaşanmaması için; onun daha adil ve özgür bir dünyaya yönelik hayallerini, dilini ve yüreğini yaşatmak amacıyla kuruldu. Etnik, dinî, kültürel ve cinsel tüm farklılıklarıyla herkes için demokrasi ve insan hakları talebi, vakfın temel ilkesidir.

Vakfı, ifade özgürlüğüünün alabildiğine kullanıldığı, tüm farklılıkların teşvik edilip yaşandığı, yaşatıldığı ve çoğaltıldığı, geçmişe ve günümüze bakışımızda vicdanın ağır bastığı bir Türkiye ve dünya için çalışır. Hrant Dink Vakfı olarak 'uğruna yaşanası davamız', diyalog, barış, empati kültürünün hâkim olduğu bir gelecektir.

KAMP ARMEN'E GİDEN YOL

ARTAKALANLARIN HİKÂYESİ

Bu kitabı Türkçeye çevirip yayımlamamıza izin veren Sayın Yervant Kasuni ve Yakınoğu Ermeni Protestan Kiliseleri Birliği ile İngilizce basımda yer alan fotoğrafları bizimle paylaşan Amerika Ermeni Misyonerler Birliği'ne teşekkür ederiz.

Ağık Toplum Vakfı'nın katkılarıyla...

ISBN: 978-605-66011-3-2

özgün adı

Bolso Badenagan Dunı: Minatsortatsi Duntartsi Badmutyun Mı

çeviri

Sevan Değirmenciyan

yayıma hazırlayan

Dença Kartun

kapak tasarımı

Sera Dink

sayfa düzeni

Erge Yeksan

dizin

Murat Gözođlu

baskı

Mas Matbaacılık San. ve Tic. A. ř.
Hamidiye Mah. Sođuksu Cad. No: 3
34408 Kâğıthane/İstanbul
T: (212) 294 10 00
Sertifika No: 12055

İstanbul, şubat 2016

© Hrant Dink Vakfı Yayınları

Bu kitabın Türkçe yayın ve telif hakları Hrant Dink Vakfı Yayınları'na aittir.

Anarad Hığutyun Binası
Papa Roncalli Sokak, No: 128
Harbiye, řiřli, 34373 İstanbul
T. 0212 240 33 61
F. 0212 240 33 94
info@hrantdink.org
www.hrantdink.org

**KAMP ARMEN'E GİDEN YOL
ARTAKALANLARIN HİKÂYESİ**

HRANT GÜZELYAN

ERMENİCEDEN ÇEVİREN
SEVAN DEĞİRMENCİYAN

**KAMP ARMEN'E GİDEN YOL
ARTAKALANLARIN HİKÂYESİ**

İÇİNDEKİLER

Sunuş, 9

Davacıym ey insanlık!.., Hrant Dink, 11

Ermenice orijinal basıma önsöz, Yervant H. Kasuni, 13

Hrant Güzelyan'a dair, Yervant H. Kasuni, 17

Arkaplan, 23

Askerlik yılları, 27

İlk adımlar, 41

Çocukeyi'nin kuruluşu, 49

Kamp Armen, 53

Artakalanlar: Varto Ermeni Aşireti'ne bir ziyaret, 73

Neden bu kitap?, 87

Çocukeyi'nden ve Kamp Armen'den kesitler, 89

Fotoğraflar, 97

Çocukeyi'nin kapanma sebepleri, 113

Dizin, 117

SUNUŞ

1962 yılında, Gedikpaşa Ermeni Protestan Kilisesi adına satın alınıp tescil ettirilen Tuzla Kampı, bu tarihten itibaren, yıllar boyu, yüzlerce çocuk için yalnızca bir yuva değil, aynı zamanda kimliklerine sarılma imkânı sunan bir mekân oldu. Anadolu'nun farklı köşelerinde, okulsuz, kilisesiz, anadillerinden ve inançlarından mahrum edilerek yaşayan bu çocuklar, Tuzla'daki o kurak arazide yeni bir dünya var ederek, geleceğe yürüdü. Kamp Armen, 1962 yılıyla başlayıp 12 Eylül darbesine uzanan bir süreçte, yaklaşık 1500 çocuğa ev sahipliği yaptı.

Vakıflar Genel Müdürlüğü, 23 Şubat 1979'da Kartal 3. Asliye Hukuk Hâkimliği'ne başvurarak, vakfın elindeki tapunun iptal edilmesini ve arazinin eski sahibine geri verilmesini istedi. Dört yıl süren davanın sonucu olarak, Ermeni Protestan Kilisesi Vakfı, yıllar önce her türlü yasal işlemi yerine getirerek satın aldığı malı, sanki çalmış gibi, eski sahibine iade etmek zorunda bırakıldı.

Kampa el konması, Yargıtay'ın 1987'de yerel mahkeme kararını onaylamasıyla tamamlanmış oldu. Eski sahibine dönen arazi, çok geçmeden başkalarına satıldı. Vakfın 2000'li yıllarda ve 27 Ağustos 2011 tarihli kararname kapsamında yaptığı iade başvurularının tümü reddedildi. Bu süreçte, Kamp arazisine ait alanın 3800 metrekaresi, 1982'de yapılan bir imar planı çerçevesinde kamulaştırıldı.

6 Mayıs 2015'te, arazinin 'son' sahibinin kamp tesislerini yıkmaya yönelik girişimi, büyük bir tepkiyle karşılandı. Ermeni aktivistlerin yıkımı durdurmak için kampa gitmeleriyle başlayan boykot, Nor Zartonk gençlerinin yanı sıra demokratik çevrelerin katılımı ve nihayetinde halkın sahiplenmesiyle, altı ay sürecek bir direnişe dönüştü. Türkiye ve dünyadan farklı kesimlerin güçlü desteğiyle gün be gün büyüyen bu mücadele, kamuoyunun gündeminde geniş yer buldu.

Altı ay süren direnişin sonunda, Kamp'a ait 4850 metrekaarelik alan, 2015'in Ekim ayında, Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun girişimiyle, asıl sahibi olan Gedikpaşa Ermeni Protestan Kilisesi Vakfı'na iade edildi. Geriye kalan 3800 metrekaarelik alan, bu kitap yayıma hazırlanırken, hâlâ Belediye'nin tasarrufunda bulunuyordu. Bu kamulaştırılmış alanla ilgili temaslar ve hukukî süreç, Gedikpaşa Vakfı'nın bünyesinde kurulan bir heyet tarafından yürütülüyor.

Kamp Armen'e Giden Yol, Tuzla Çocuk Kampı'nın hikâyesini, Hrant Güzelyan'ın tanıklıkları ışığında aktarıyor. Güzelyan, bu kitapta, İstanbul Çocukeyi ve Kamp Armen'in kuruluşundan kapatılışına uzanan süreci ve bu sürecin arkaplanını sade ve samimi bir üslupla anlatıyor. Bu, bir 'el konma'nın değil, bir doğuşun, umudun hikâyesi. Hrant Dink Vakfı olarak, bu kitabı yayımlamaya karar vermemizin öncelikli sebebi, son dönemde Ermeni toplumuna yönelik hak gasplarının sembolü haline gelen Tuzla Çocuk Kampı'nı var eden çabaya ve umuda saygı duruşunda bulunmak istememizdi. Bu çabanın başmimarı olan Güzelyan, yalnızca bir kampın hikâyesine değil, Türkiye'nin yakın geçmişine de ışık tutuyor.

Tuzla Çocuk Kampı'nın kısmî iadesi, şüphesiz ki, gerek Türkiye kamuoyu vicdanının, gerekse Ermeni toplumunun son dönemde edindiği önemli kazanımlardan biri. Bu, yalnızca bir kampın değil, orayı var edenlerin, özellikle de çocukların emeğine yönelik bir itibarın da iadesi. Ancak, asıl iş şimdi başlıyor. Konuşulacak çok şey, dökülecek çok emek var. Kamp Armen, artık yalnızca bir hak gaspının değil, yeni bir geleceğin de sembolü. Tam da bu sebeple, bu kitapta anlatılanlar bize çok şey söylüyor. Güzelyan'ın anlattığı bu hikâyeyi, kısmen de olsa, bir 'mutlu son'la noktalamak, belki de hiç olmadığı kadar büyük önem arz ediyor.

DAVACIYIM EY İNSANLIK!..

HRANT DİNK

Aldılar bir sabah biz 13 çocuğu... Gedikpaşa'dan yürüyerek Sirkeci'ye... Oradan vapurla Haydarpařa'ya... Haydarpařa'dan trenle Tuzla İstasyonu'na... İstasyondan da bir saat yürüyerek, göl ile denizi kenarlayan geniş ve uçsuz bucaksız düz bir araziye götürdüler. O zamanın Tuzla'sı, bugünkü gibi zenginlerin ve bürokratların villalarıyla dolu bir mekân değil. İnce kumlu, bakir bir deniz kenarı ve denizden kopma bir göl parçası... Uçsuz bucaksız arazide bir iki ev, tek tük incir ve zeytin ağaçları ve hendek kenarlarına serpilmiş dikenli böğürtlen çalılıarı...

Bir de bizim kurduğumuz Kızılay çadırları...

8 ila 12 yaş arası biz 13 çelimsiz için yazları Gedikpaşa Yetimhanesi'nin beton bahçesine mahkûm olma sona ermişti...

Ailelerimizi, yakınlarımızı ancak geceleri uzaklarda, parlayıp sönen kent ışıklarını izlerken anımsıyorduk. Yere düşmüş ve üst üste yığılmış yaşlı yıldızlara benzetiyorduk kent ışıklarını.

Üç yıl şafak vakti kalkıp, gece yarılarında dek çalışarak kamp binasını tamamladık. En kısa boylularımızdan biri olan 'Kütük' (Zakar'a böyle hitap ederdik) bir başına çimento torbasını kucaklayıp çatıya kadar çıkarabiliyordu. Geceleri uykuda yorgunluktan altımıza işerdik.

Seviz yaşımda gittim Tuzla'ya. Tam 20 yıl oraya emek verdim. Eşim Rakel'i orada tanıdım. Birlikte büyüdük. Orada evlendik. Çocuklarımız orada doğdu... 12 Eylül'den sonra kampımızın müdürünü "Ermeni militan yetiştiriyor" suçlamasıyla içeri aldılar. Haksız bir suçlamaydı. Hiçbirimiz Ermeni militanlar olarak yetiştirilmemiştik. Başsız kalan kampın ve yetimhanenin kapanmaması için görevi bu kez ben ve oradan yetişen arkadaşlarım üstlendik.

Ama bir gün elimize bir mahkeme kâğıdı tutuşturdular.

"Siz azınlık kurumları yer satın alma hakkına sahip değilmışsiniz! Biz zamanında size izin verirken yanlış yapmışız. Artık burası eski sahibinin olacak."

Beş yıl süren direnişimize rağmen yenildik. Ne yapalım ki karşımızda devlet vardı.

Şikâyetim var ey insanlık!..

Bizi, yarattığımız uygarlığımızdan attılar.

Orada yetişmiş 1500 çocuğun alınterinin üstüne oturdular. Bizlerin çocuk emeğini gaspettiler. Orayı tekrar yoksul çocuklar için bir yetimhane yapsalardı, kimliği ne olursa olsun, yoksul ya da özürlü çocuklar için kamp olarak kullansalardı, hakkımı helal ederdim. Ama bu şekilde emeğimi helal etmiyorum.

Ve artık bizim yarattığımız 'Tuzla Yoksul Çocuk Kampı'mız, bizim 'Atlantis uygarlığı'mız şimdi bir harabe...

Çocuk cıvıltıları çekilince suyu da çekilmiş kuyunun. Binanın omuzları düşük... Toprak çorak... Ağaçlar küskün...

Benim isyanımın pike uçuşları ise, binbir özenle yaptığı yuvası bir darbeyle yok edilmiş kırlangıcınki kadar keskin...

Lakin çaresiz...

*Tuzla Ermeni Çocuk Kampı - Bir El Koyma Öyküsü,
(İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi, 2000)*

ERMENİCE ORİJİNAL BASIMA ÖNSÖZ

YERVANT H. KASUNİ*

İstanbul Çocukeyi'ne ve Kamp Armen'e ithaf edilmiş bu anı kitabı, bugüne dek uzanan kökleri ve yaşayan tanıklarıyla, Ermeni halkının son dönemine ait tarih sayfalarından birinin hakiki ve güncel bir belgesidir. Bu tarihin kahramanlarından biri olan Hrant Güzelyan'ın müstakbel tarihçilere belge bırakmak gibi bir niyeti olmasa da, bu kitabın öncelikli önemi budur.

'İstanbul Çocukeyi'**, başlığıyla basında yayımlanmış bu eserin birçok farklı yönü var. Anılarını yazan kişinin iç dünyasının samimiye-tini yansıtan bu sade kitap, Tanrı'nın rehberliğinin ve nüfuzunun bir talebi, Hristiyan inancının cesurca vaazıdır. Aynı zamanda, Ermeni Soykırımı'nın inkâr edilemezliğinin bir teyidi ve ispatı, Ermenilerin

* Dr. Yervant Kasuni: Tarihçi, yazar, yayımcı ve eğitimci. Ermeni kültürü ve tarihi hakkında kitaplar yazdı ve yayımladı. *Çanaser, İspürk* gibi birçok gazetenin yayın kurulunda bulundu, çeşitli basın organlarına yazılar yazdı. Birçok okul ve üniversitede Ermenice ve Ermeni Edebiyatı dersleri verdi. Hrant Güzelyan'ın İstanbul Çocukeyi ve Kamp Armen'e dair anılarını 2007 yılında, Beyrut'ta kitaplaştırdı. (y.n.)

** *İstanbul Çocukeyi*, ilk kez, iki ayrı kitapçık şeklinde, 2000 yılında Marsilya'da yayımlanmıştır: *İstanbul Çocukeyi'nin kuruluş sebepleri ve amaçları* ve *Çocukeyi'ne ve fotoğraflara ekler*. Bu kitap, sözü edilen iki kitapçığın eser miktarda değişikliklerle yayımlanmış yeni bir basımıdır.

adalet davası ve taleplerinin zorunlu bir ifadesi ve artakalanların kurtarılması için yapılan bir çağrıdır.

İstanbul Çocukeyi Türkleştirilmekten kurtarılan yüzlerce kız ve erkek çocuğun eve dönüş hikâyesi olduğu kadar, süregelen bir millî trajedinin; sağda-solda, kaba ve keyfi baskılar altında, yarım-yamalak yaşayan artakalanların maruz kaldığı günlük eziyetin ve yabancılaşmanın da hikâyesidir.

‘Artakalanlar’ kutsal nikâh yapamadan evlenenlerdi; vaftiz edilmemiş çocuklar, Ermeni okuluna gidemeyen gençler, gülümseyemeyen delikanlılar, son bir duadan ve aile mezarına gömülme hakkından mahrum edilen cenazelerdi...

Fakat tüm bunlara rağmen yaşanan – bir mucize. Yüreklerde ve dudaklarda muhafaza edilen Hıristiyan inancının bir mucizesi... Belki kilise binası yok, ama inanç var. Çoban yok, fakat anadili kaybolmuş, müziği tahrif edilmiş de olsa, varlığına gömülmüş imanıyla kendisini ‘Ermeni’ olarak tanımlayan bir sürü var orada. Artakalanların sebatkâr inancına şahitlik eden yazar “Bu insanların imanını gördükçe mahcup oluyorum” diyebiliyorsa, inanç sahibi insanlar ziyadesiyle gururlanmakta haklıdır.

Burada bir gerçek daha var. Hrant Güzelyan, yüksek mevkilerden olsun, sıradan görevlerden olsun, adil Türklerin varlığını inkâr etmiyor. Onlar, yaşanan acıları biliyorlar. Ermenilerin kabuk bağlamayan yaralarını deşmemeye, ulusal değerlerine saygılı olmaya özen gösteriyorlar. “Fakat” diyor yazar, “maalesef sayıları çok az.”

İstanbul Çocukeyi’nin varlığını Gedikpaşa Ermeni Protestan Kilisesi’ne borçlu olduğu bir gerçek. Farklı bölgelerden gelen çocukların ilk yuvası bu kilisenin alt katıydı. Fakat girişimin ve yapılan çalışmanın asıl sahibinin ve itici gücünün Hrant Güzelyan olduğu inkâr edilemez.

Hrant Güzelyan’ın çalışma üslubu cesur olduğu kadar asi de bazen. O hem çalışıyor, hem de çalışma üslubunu gerekçelendiriyor: “Kutsal Kitap’ta ‘Herkes üstüne itaat etsin’ (Romalılar, 13:1) de yazar. Tanrı’nın kelimidir bu, itaat etmemiz gerekir. Fakat üstlerin inancınla oynuyor ve seni Kurtarıcı’dan uzaklaştırıp zamanla kendilerine benzetmek istiyorlarsa; ruhunun düşmanına gerekirse ölümü göze alarak karşı koyacak, onun emirlerine itaat etmeyeceksin. Böylece, Tanrı seni tüm kötülüklerden kurtaracak.” Çünkü Hrant Güzelyan “İnsana değil, Tanrı’ya itaat etmemiz gerektiğine” (Havarilerin İşleri, 5:29) inanıyor.

Hrant Güzelyan her şeyi göze almıştır. Hatta 1976 yılında ölümle burun buruna gelir.

Çocukeyi macera dolu bir rüyayı hayata geçirmek demekti Hrant Güzelyan için. Bu rüyanın ilhamını askerlik yaptığı yıllarda almıştı. Yapılacak işin kapsamını, maddi-manevi yükümlülüklerin niceliğini ve niteliğini zaman belirleyecekti. Fakat sahneye daha ilk günden itibaren hayırsever insanlar ve kurumlar çıkmıştı. Onlar, hiçbir menfaat beklemeden, bu maceranın destekçileri oldular.

Bu bağlamda, Hrant'ın yakın çalışma arkadaşı, Ermeni dostu Theodore Visser'ı, kuruma 'Çocukeyi' adını vermekle kalmayıp, aynı zamanda onu ayakta tutmak için başlıca kaynakları bulan Pastör Hovhannes Aharonyan'ı, çalışmanın gelişmesi için her türlü katkıyı sunan Pastör Püzant Kalfayan'ı; Pastör A. A. Bedikyan, Pastör Yetvart Tovmasyan ve Vahram Mavyan'ı anmadan geçmemeliyiz. Zaten, kitabın yazarı da onlara vefakâr yardımları için teşekkür edip, her birine minnetlerini sunuyor. Bu isimlerin bağlı oldukları veya bize bu isimler vasıtasıyla yardım eli uzatmış olan hayırsever kurumları da unutmayalım: Amerika Ermeni Misyonerler Birliği, İsviçreli Ermeni Dostları, Hıristiyan Çocuklar Fonu, Cinişyan'ın Anısını Yaşatma Vakfı, Kalust Gülbenkyan Vakfı, Ermeni Umumi Hayriye Cemiyeti ve daha sayısız hayırseverler ve bağışçılar.

İstanbul Çocukeyi, süregelen bir soykırımın karşısına dikilmiş bir direniş anıtıdır. Bu kitap ise Ermeni halkının çağdaş tarihini ele alan eserler arasında yer almaya layık bir çalışmadır.

HRANT GÜZELYAN'A DAİR

YERVANT H. KASUNİ

Hrant Güzelyan 16 Haziran 1921'de, Mihran Güzelyan ve Hayganuş Beyleryan-Güzelyan'ın evladı olarak, İstanbul'da dünyaya gelir. Güzelyan'ın babası Divrik'te [Divriği] doğmuş büyümüş, orada evlenmiş ve çocuk sahibi olmuştur. 1912'de, kardeşi Garabed'le Amerika'ya gidip Şikago'ya yerleşir. Mihran Güzelyan Şikago Ermeni Protestan Kilisesi'nin aktif üyelerinden ve diyakozlarından biridir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, 1919'da, ailesini de Amerika'ya götürme ümidiyle İstanbul'a gelir. Fakat burada kara haberi alır: Ailesinin tüm üyeleri Soykırım'ın kurbanı olmuştur. Tanıdıklarının tavsiyeleri ve yardımlarıyla, Hayganuş Beyleryan'la evlenir. Hayganuş'un eşi 1914'te Osmanlı ordusu mensubu olarak Çanakkale'ye gitmiş, ancak bir daha dönmemiştir. Bu yeni kurulan aile, Hrant'ın doğumuyla büyük bir mutluluk yaşar. Fakat bu mutluluk uzun sürmeyecektir. Zira Hrant, beş buçuk yaşındayken babasını kaybeder. Artık, küçük erkek kardeşi ve iki kız kardeşiyle beraber, tamamen annesinin sorumluluğundadır.

Hrant Güzelyan, Gedikpaşa Ermeni Protestan Kilisesi'nin yeni açılan ilkokuluna gider. O ve küçük kardeşi, o günlerde din adamı ve öğretmen vasfıyla İstanbul'da bulunan Prof. Yeğya S. Kasuni'nin şefkati altındadırlar.

Öğrenme arzusuyla dolu olsa da, ekonomik nedenlerden ötürü iş hayatına atılmak zorunda kalır. Ekim 1941'den itibaren iki yıl boyunca Türkiye ordusunda zorunlu askerlik yapar. Askerlik hizmetinden sonra tornacılık mesleğini öğrenir, ardından bir arkadaşıyla birlikte bir atölye açar. Fakat bu zanaat Hrant'ın kendini yetiştirmesine engel olmaz. Kitaplar ve müzik onu daima cezbetmektedir. Piyano ve armoni derslerinin yanı sıra şan dersi alır; bir bandoya katılır. 1950 ile 1960 yılları arasında İstanbul Belediyesi Konservatuvarı Korosu'nun profesyonel bir üyesidir. Bu yıllar boyunca Gedikpaşa Ermeni Protestan Kilisesi'nde de faaliyetler yürütür.

İstanbul Çocukeyi'nin somut bir gerçeklik kazandığı 1957 yılı, Hrant Güzelyan için bir dönüm noktasıdır. Çocukeyi, İstanbul'u terk edeceği yıl olan 1982'ye kadar, hayatının merkezinde olacaktır. 1976'da Kamp Armen'de, kendisine bir suikast girişiminde bulunulur. Güzelyan, şans eseri hayatta kalır.

1981'de tutuklanır. Sekiz buçuk ay boyunca hapisanede tutulur, ağır sorgulara çekilir, işkencelere maruz kalır. İngiltere'nin ve Almanya'nın üst düzey mevkilerinden gelen müdahaleler sonucu serbest bırakılır. 1982'de Marsilya'ya (Fransa) taşınır. Hayatını kaybettiği tarih olan 6 Ekim 2007'ye kadar Fransa'da yaşar.

2000 yılında, dostlarının telkinleri ve ricaları üzerine iki kitapçık yayımlar. Yazar bu yayınlar vasıtasıyla hem çok önemli otobiyografik bilgiler verir, hem de Çocukeyi'nin varlık sebeplerini ve on yıllara yayılan varlığını anlatır.

Hrant Güzelyan için 2007 yılı hem sevinç hem de acı doludur. Şunları yazar: "1982'de Marsilya'ya geldim. 24 sene sonra tekrar İstanbul'a gidip Hrant'ın (Dink) ve Raket'in 17 gün misafiri oldum. Hrant'a, bir diğer cesur kahraman olan Pastör Krikor Ağabalıoğlu'na destek olmasını söyledim. 'Hrant,' dedim, 'Kiliseyle ilgilenmeli, Agos'ta ara sıra Hıristiyanlıkla ilgili yazılar yayımlamalısın'."

"Hrant Dink'in çabalarıyla orada olduğum günlerde, tesadüf müydü, yoksa yine o mu organize etmişti bilmiyorum, Çocukeyi'nin 50 öğrencisiyle ve dostlarıyla bir araya geldik ve gelecek yıl tekrar buluşmayı kararlaştırdık."

"İstanbul'dan ayrılırken Hrant şöyle dedi: 'Baron, ne zaman istersen gel, ev senin'." Artık Hrant yok, bir devi yere serdiler. Üzgünüm,

gözlerim yaşlı. Pastör Antranik Bedikyan şöyle demişti: ‘Kurt daima kurttur. Şapkasını değiştirir, fakat kafasını değiştirmez.’ Sevgili Hrant, sen bize gelemesin, fakat biz sana geleceğiz. Orada, Kurtarıcımız İsa Mesih’le ebediyen yaşayacağız.”

‘Baron’* olan Hrant suikasttan kurtulmuş, fakat ‘öğrenci’ Hrant ölmüştü. İstanbul Çocukeyi artık yok. Fakat zulüm devam ediyor. Zulüm görenler ise millî varlıklarını sürdürüyor. İşte, bu kahramanca mücadelenin şahidi; gururlu, mutlu ve hüzünlü Hrant Güzelyan’dır.

* baron: Ermenicede ‘bay’, ‘üstat’ anlamına gelen bir saygı sözcüğü. Aynı zamanda, öğrencilerin erkek öğretmenlerine hitap etme biçimi. (y.n.)

Hrant Güzelyan ve Hrant Dink, İstanbul, 2006 (Ağos Arşivi'nden)